

دانشگاه مجازی المصطفی

معاونت پژوهشی و تولید

گزارش نشست علمی پژوهشی

عنوان نشست	بررسی اتقادی مبانی اخلاقی زرتشت
موضوع نشست	اخلاق
سخنران	دکتر سید محمد حاجتی (استاد همکار دانشگاه مجازی المصطفی)
دبیر علمی	حجت الاسلام دکتر حسن محیطی (استاد همکار دانشگاه مجازی المصطفی)
زبان ارائه	فارسی
زمان برگزاری	۳ خرداد ۱۴۰۱
مکان برگزاری	استودیو
تعداد شرکت کنندگان	۷۵ نفر آنلاین
لینک دسترسی به محتوای نشست	https://live.mou.ir/pzcrk1ps5zs8/

متن نشست

بسم الله الرحمن الرحيم

بررسی ابتدای مابانی اخلاقی زرتشت

این نشست علمی در تاریخ ۳ خرداد ۱۴۰۱ به همت معاونت پژوهش دانشگاه مجازی و گروه اخلاق برگزار گردید.

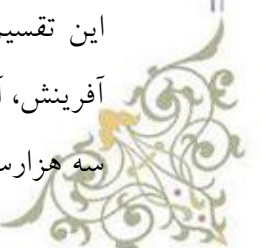
در زیر گزارشی از اهم موضوعات ارائه شده در این نشست علمی که بسیار کاربردی بود و مورد استقبال مخاطبان قرار گرفت، ارائه می گردد:

دکتر حاجتی در ابتدای نشست به تعریفی از زرتشت و تحلیل متون دین آن پرداخته با این توضیح که زرتشت شخصیت اصلی دین ایران باستان است که اسامی دیگری نیز برای او ذکر شده است. درباره زمان و مکان ظهور زرتشت اقوال مختلفی گفته شده است و همچنین اوستا مشتمل بر پنج بخش یسنا، یشت ها، ویسپرد، خرده اوستا، وندیداد است. و گاهان/ گاتها/ گائها تنها متن منسوب به زرتشت و نزد زرتشتیان متن آسمانی و الهی است.

در رابطه با متون پهلوی/فارسی میانه میتوان این مطلب را بیان کرد که متونی اند که بیشتر آنها در قرن سوم و چهارم هجری نوشته شده است و بیشتر آنها متون دینی به شمار می آیند، مانند دینکرد (دایره المعارف زرتشتی)، روایت پهلوی، بندهش.

ایشان یکی از مهمترین محورهای که باید به توضیح آن پرداخت را مابانی کیهان شناختی نام نهادند و اینکه از موضوعات گسترده و مفصل در ادبیات سنتی زرتشتی، بحث کیهان شناسی است. روح حاکم بر کیهان شناسی در سنت زرتشتی، ادبیات نبرد میان اهورامزدا و اهریمن و آفریدگان نیک و بد است و فلسفه وجودی برخی آفریدگان اهورامزدا مقابله و نبرد با نیروهای اهریمنی معرفی می شود. الگوی نبرد دوجانبه در پیدایش گیتی و جهان هستی به گونه ای تصویر می شود که وجود و افعال هر یک از آفریدگان می تواند در غلبه هرمزد بر اهریمن و پیروزی نظام راستی بر نظام دروغ و نادرستی مؤثر باشد.

ایشان در بخشی دیگر از سخنان خود به این نکته اشاره کردند که براساس تعالیم آیین زرتشت، جهان دارای دو ساحت روحانی و مادی است که اولی «مینو» و دومی را «گیتی» می نامند. عالم گیتی، عالم طبیعت و محل زندگی موجودات محسوس است. مینو یعنی روحانی و غیرمادی که نمی توان با حواس ظاهری آن را دریافت. این تقسیم به جهان مادی و مینوی در اوستا آمده است. بنابر سنت زرتشتی جهان شامل سه دوره اساسی آفرینش، آمیزش (آمیختگی نیکی و بدی) و جدایی بوده و عمر جهان دوازده هزار سال است که به چهار دوره سه هزارساله تقسیم می شود:

در سه هزار سال نخستین، آفرینش مینوی (روحانی و غیرمادی) است. اهورامزدا و اهریمن از یکدیگر جدا بوده اند. امشاسپندان، ایزدان و فرورها آفریده شدند. در پایان این دوره اهریمن قصد حمله به قلمرو اهورامزدا می کند اما عقب رانده می شود.

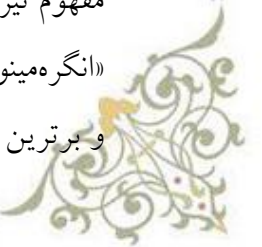
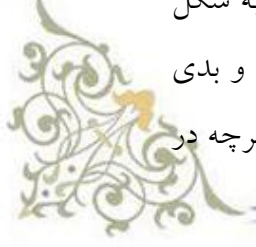
دومین سه هزاره بنابه خواست اهورامزدا سپری می شود. در این دوره، آفرینش از صورت مینوی به حالت مادی در خواهد آمد. در آغاز این دوره اهورامزدا برای مینوهای جهان مادی، تن آفرید. در پایان شش هزار سال، اهریمن نیز که خلق خویش را انجام داده بود و در برابر مخلوقات هرمزدی، کماله دیوان (سرکرده دیوان)، دیوان و خرفستران (موجودات موذی) و همه بدیها را آفریده بود به جهان هرمزدی حمله می کند. و دوره آمیختگی نیکی و بدی شروع و به مدت سه هزار سال طول می کشد. سه هزار سال سوم، دوره نبرد میان اهریمن و اهورامزدا است. در سه هزار سال پایانی عمر جهان، موعودهای زرتشتی ظهور کرده، اهریمن شکست خواهد خورد. سه هزار سال چهارم با ظهور زرتشت آغاز می شود. در این هزاره زرتشت آیین خود را تبلیغ می کند و گشتاسب پادشاه معاصر وی او را حمایت می کند.

نکته قابل توجه آنکه در هیچ یک از منابع زرتشتی اشاره ای به اینکه دوازده هزار سال، استعاره و مجاز از زمانی طولانی تر یا کوتاه تر است یافت نشد؛ بنابراین باور به دوازده هزار سال عمر جهان، ادعای حقیقی است نه مجازی.

استاد محترم با تاکید بر اینکه میتوان تمام فرایند کیهانی دین زرتشتی در قالب سه زمان نیز بیان کرد که به ترتیب میتوان به: مورد اول زمان اصلی و ازلی که در آن تنها خیر و خوبی غالب و حاکم بر همه چیز بوده است. مورد دوم زمان حاضر که پلیدی و قوای اهریمنی نیز بدان راه یافته است و می کوشد تا مخلوقات پاک و نیک اهورامزدا را آلوده کند. و مورد سوم زمان آینده که بار دیگر بساط شر و بدی برچیده شده و پیروزی نهایی با خیر و خوبی است.

ایشان در بخش دیگری از سخنان خود محور بعدی را که نیاز است به تبیین و توضیح آن پرداخت را مبانی خداشناختی در متون زرتشتی بیان کردند که اول آنکه «اهورامزدا» به معنی سرور دانا، نامی است که زرتشتیان به خدا داده اند. او بوده، هست و خواهد بود، یعنی وجودش ازلی و ابدی است. اهورامزدا تجسم خیر و خوبی است و «دادار» به معنای آفریننده از القاب اهورامزداست. در خلقت موجودات جهان، اهورامزدا نخست امشاسپندان و سپس ایزدان و سرانجام به آفرینش جهان پرداخت. در آفرینش جهان نخست آسمان، بعد آب، زمین، گیاه، حیوان و سرانجام انسان را آفرید.

مورد بعدی که در مبانی خداشناختی باید توضیح داد اهریمن است که در متون دین زرتشت، «اهریمن» در مفهوم نیروی بدی و شر به کار رفته است. این واژه در فارسی میانه به صورت اهریمن و در اوستا به شکل «انگرمینو» به کار رفته است. اهریمن مانند اهورامزدا، موجودی قدیم و ازلی است و تجسم شرارت و بدی و برترین دشمن اهورامزداست. او آفریننده همه چیزهایی است که دشمن مخلوقات هرمزد هستند. هرچه در

انسان و جهان هراس‌انگیز است چه بدی جسمانی و چه اخلاقی، کار اوست. از ویژگی‌های اهریمن، بی‌نظمی، جهل و زیان‌رسانی به موجودات اهورایی است و هدف او تخریب جهان و نابودی آفرینش اهورامزدا بوده است.

دکتر حاجتی سومین اصطلاح را در این محور، ثنویت در خالقیت / دوگانه باوری نام نهادند به این معنی که «ثنویت» در لغت به معنای دوگانگی، دوگانه‌پرستی و «ثنوی» به معنای دوگانه پرست و کسی که قائل به دو اصل است، می‌باشد. در حوزه دین زرتشت و عموم ادیان کهن ایرانی، مراد از ثنویت، باور به دو مبدأ متمایز یا دو آفریدگار، یعنی اهورامزدا و اهریمن برای خیر و شر است. در ایران باستان مبنای تفکر و اندیشه فلسفی / اساطیری بر «دوئین» و «دو بنیاد» یا به اصطلاح امروزی ثنویت بنا شده است. هر چیزی یا نیک و اهورایی یا بد و اهریمنی است.

در اوستا اهورامزدا خالق آفریده‌های نیک شمرده شده است: «ما می‌ستاییم اهورامزدا را که جانور و راستی بیافرید، آب‌ها و گیاه‌های نیک بیافرید، روشنایی و زمین و همه چیزهای نیک بیافرید»

از سوی دیگر آفرینش بدی‌ها و شرور همه از اهریمن است. در فرگرد اول و نندیداد که مشتمل بر ۲۱ بند است، در تمامی بندهای آن - به جز بند ۲۱ - به صراحت نشان داده شده که اهریمن در برابر هر آفرینش اهورایی، دست به آفرینشی زده است. هر نوع بیماری، زشتی، نقص عضو و مرگ از اهریمن ناشی می‌شود. از خالقیت اهریمن در گاهان و نیز در سایر متون اوستایی یاد شده است. در گاهان آفرینش مرگ به اهریمن نسبت داده است و به عبارتی اهریمن خالق مرگ است. برخی موجودات و جانوران اهریمنی محسوب می‌شوند.

مستندات نشست

همراه با اتصال پژوهش

معاونت پژوهش و تولید

نشست علمی پژوهش

بررسی انتقادی مبانی اخلاق زرتشت

«تقد و بررسی مبانی هستی شناختی اخلاق زرتشت
«تقد و بررسی مبانی انسان‌شناختی اخلاق زرتشت
«تقد و بررسی مبانی الهیاتی اخلاق زرتشت

سخنران علمی
دکتر نسر محمد حاجتی
استاد هیئت‌مدته گروه مجازی

دبیر علمی
حجت‌الاسلام دکتر حسن مجتهدی
استاد هیئت‌مدته گروه مجازی

سه شنبه ۳ خرداد ۱۴۰۱

ساعت ۱۰:۰۰

لینک شرکت در نشست
live.mou.ir/research

دانشگاه مجازی المصطفی

1401 - Adobe Connect - بررسی انتقادی مبانی اخلاق زرتشت - دکتر حاجتی - 3 خرداد 1401

Chat 18 (Everyone)

rezza: در ادامه نشست قرار داده می شود. (05/24/2022 11:02)

pajohesh Department 2: برای در یافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایند: <https://survey.porsline.ir/s/Y9z64So> (05/24/2022 11:14)

11724 vamegh: تشکر از شما (05/24/2022 11:14)

13477:؟ چند نفر حسی دیس (05/24/2022 11:18)

sazandegi: با تشکر: شان مسئله مرتب وجود دارد اکنون ای نظام و روحان بین زرتشت برای از روی: آی ایفا برما ر کشورها کجاست اکنون و سوزوان زرتشت در ایوب و پنجم وین شهروندی بشریوب از قرار تعیین در کشور ای ایستاد در سوزوان در قرار زرتشت به رخ و معرفت رویه: یا کشیدنی ای

Attendees (55)

pajohesh Department

Hosts (3)

- pajohesh Department
- pajohesh Department 2
- pajohesh Department 3

Presenters (0)

Participants (52)

- 11184
- 11373
- 11426 vamegh
- 11451-mohammad javad esta...
- 11536
- 11589 vamegh
- 11724 vamegh

Notes 17

برای در یافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایند
<https://survey.porsline.ir/s/Y9z64So>
لینک ثبت نام برای دریافت گواهی تا یک روز فعال است

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

نظر شما در خصوص این نشست علمی چیست؟

عالی	62%	(13)
خیلی خوب	38%	(8)
خوب	0%	(0)
بد	0%	(0)

Video (1)

Chat 18 (Everyone)

pajohesh Department 2: برای دریافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایید: <https://survey.porsline.ir/s/Y9z64So>

ثبت نام برای دریافت گواهی تا یک روز بعد از برگزاری رویداد است

05/24/2022 11:10: ...

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:14: ...

13477:؟: نوبت ناسر حدی دیس

05/24/2022 11:18: ...

sazandegi: با تشکر

05/24/2022 11:25: ...

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:39: ...

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:45: ...

Attendees (57)

pajohesh Department

Hosts (2)

Participants (55)

11184

11373

11426 vamegh

11451-mohammad javad esfa...

11536

11569 vamegh

11724 vamegh

11763-mohammad javad esfa...

Notes 17

برای دریافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایید

<https://survey.porsline.ir/s/Y9z64So>

لینک ثبت نام برای دریافت گواهی تا یک روز فعال است

Video (1)

Chat 18 (Everyone)

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:14: ...

13477:؟: نوبت ناسر حدی دیس

05/24/2022 11:18: ...

sazandegi: با تشکر

05/24/2022 11:25: ...

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:33: ...

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:39: ...

11724 vamegh: تشکر از شما

05/24/2022 11:45: ...

Attendees (55)

pajohesh Department

Hosts (2)

Participants (53)

11184

11283alavipayam

11373

11426 vamegh

11451-mohammad javad esfa...

11536

11569 vamegh

11724 vamegh

Notes 17

برای دریافت گواهی در لینک زیر ثبت نام نمایید

<https://survey.porsline.ir/s/Y9z64So>

لینک ثبت نام برای دریافت گواهی تا یک روز فعال است

